מפלה הלכה ב:

תורה אור השלם בַּיּוֹם הַהוּא נְאֻם יְיָּ
 אֹסְפַה הַצֹּלְעָה וְהַנַּדְּחַה

לַעשות לֶכֶם בֵּית יִשְׂרָאַל נָאָם יִיָּ הָנָה כַחמֵר בִּיַד הַיּוֹצֵר כֵּן אַתֶּם בְּיָדִי בֵּית יִשְׂרָאַל: ירמיהו יח ו יִשְׂרָאַל: יִשְרָאֵל: ירמיהו יח ו 3. וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב חָדָשׁ וְרוּחַ חֲדָשָׁה אָתַּן בְּקַרְבְּכֶם וְהַסְּרֹתִי אֶת לֵב הָאֶבֶּן וְהַסְרֹתִי אֶת לֵב הָאֶבֶן בִּשְׂר: יחזקאל לו כו בָּשְׂר: אָתַן בְּקַרְבָּכָם והסרתי ועשיתי אַת אַשר בַּחַקַּי תַלֵבוּ וּמִשְׁפָּטִי יחזקאל לו כז . ועשיתם: וַנְשָּׁיוָנו: יוויקאּא זוֹ כוּ זַיִּרְפַּלֵּל מֹשֶׁה אָל מְשֶׁה וַתְּשְׁקַע הָאֵשׁ: במדבר יא ב

בנובו אב 6. אַלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הַבֶּעָר בַּיִּעָה בִּין בָּערְבֵּל בְּעַבֶּר הַיִּרְבֵּן בַּמִּדְבָּר בְּעַרְבָה מוֹל סוּף בֵּין פָּארָן וֹבֵין תפֶל וְלָבָן וַחֲצֵרת וְדִי וְהָבּ: דברים א א 7. בְּמֶרְעִיתָם וְיִּשְׂבְּעוּ שְׁבְחוּנִי: הושעיג ו 8. וְרָם לְבָבָרְ וְשְׁכַחִתְּ אֶת יִי אֱלֹהֶיךְ הַמּוֹצִיאַךְ מַאֶּרָץ מצרים מבית עבדים:

יברים חיד 9. כִּי אֲבִיאָנּוּ אֶל הָאָדְמָה אֲשֶׁר נִשְׁבֵּעְתִּי לַאֲבֹתָיו זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ וְאָבַל וְשָׁבַע ודשן ופנה אל אלהים יחרים ועבדום ונאצוני

יְנַיפֵּוּ אֶוּנְבְּוּ יְנְינִי דברים לא כ 10. וַיִּשְׁמֵן יְשֻׁרוּן וַיִּבְעָט. שַׁמַנְתַּ עַבִיתַ כַּשִׁיתַ וַיִּטשׁ אלוה עשהו וינבל יי. דבו 11. וְהִיא לֹא יִ אָנֹכִי נחרי יְשֶׁעָּהוּ: יוברים לב טוּ 11. וְהִיא לֹא יָדְעָה כִּי אָנֹכִי נְתַתִּי לָה הַדֶּגֶן וְהַתִּירוֹשׁ וְהַיִּצְהָר וְכֶּטֶף הְרְבֵּיתִי לָהּ וְזָהָב עשׁוּ קַבְּעַּכִּי. 12. וַיְדְבָּר יְיָ אֶל מֹשֶׁה לֶךְּ רֵד כִּי שִׁחַת עַמְּךְ אֲשֶׁר הָעֵלֵיתָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם:

13. הרף ממני ואשמידם ון לאָנְיּי הַשְּנְּיּ וְצִיּשְׁהִינְּים וְאָמֶחֶה אָת שְׁמָם מִתַּחַת הַשְּׁמִים וְאָצֵשָּׁה אוֹתְךּ לְגוֹי עצום וָרָב מִמֶּנוּ:

14. ועתה הניחה לי ויחר אַפּי בָהָם וַאָבַלַם וְאֶעֵשָּׁה אוֹתְרָּ לְגוֹי נָּדוֹל:

שנווו יב 15. וַיְחַל מֹשֶׁה אֶת פְּנֵי אלהיו ויאמר למה יי יחרה אָכּהְיוֹ וְיאּמֶר לְּמָה וְיָ יָחֲרָה אָפֶּךְ בְּעָמֶּרְ אָשֶׁר הוֹצְאֹתְ מַאָרֵץ מִצְרִים בְּכֹחַ נְּדוֹל וּבְיִד חָוְקָה: שמות לב יא 16. אִישׁ כִּי יִדּר נֶדְר לִייִּ הַתְּשֶׁרַת לְאָסֹר אַסֶר על נָפִשׁוֹ לֹא יַחֵל בּי בַּפְשוּ לֹא יַחַלֹּ דְּבָרוֹ בְּבָל הַיֹּצֵא מִפְּיו יַעֲשֶׂה: במדבר ל ג 17. ועתה את ביייי

שמת זב לב 18. זְכֹר לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיף אֲשֶׁר נִשְׂבָּעָתָּ לָהָם בָּךְ וַתְּדַבֵּר אַלַהֵם אַרבֵּה אֶת זַרעַכֵּם בּוֹאַת אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אָתַּן בְּבוֹרְבֵי הַשְּׁמָיִם וְכָּל הָאָרֶץ הַיִּאָרֶם בְּיִּן בְּיִה בִּיִּים בְּיִּ

מספרך אשר כתבת:

שמות לב 19. מִבְּלְתִּי יְכֹלֶת לָהָבִיא אֶת הָעָם הַוֶּה אֵל לַהָבִיא אֶת הָעָם אבאר במדבר יד טו במדבר יד כ 21. וְאוּלְם חֵי אָנִי וְיִמֶּלָא כְבוֹד וְיִ אָת כְּל הָאָרֶץ: במדבר יד כא 22. וְאַתְחַנּן אַל יִיִּ 20. וַיֹּאמֶר וְיִ סְלֹחְתִּי בַּדְבָרָף: במדבר יד כ 21. וְאוּלְם חִי אָנִי וְיִמֶּלָא כְבוֹד וְיִ אֶת בְּלְדְּי, במדבר יד כא 22. וְאַתְּחֵנּן אֵל יִיִּ בָּעָת הַהוֹא לָאמֹר: דברים ג כג 23. אֲדֹנִי אֱלֹהִים אָתָה הַחֹלוֹתְ לְהַרְאוֹת אֶת עַבְדְּךְּ אֶת גִּדְלְּף וְאָת יְדְרָּ הַחַּזְּקָה אֲשָׁר מִי אֵל

בַּשָּׁמִים וּבָאֶרֶץ אֲשֶׁר יַצְשֶּׁה כְמַצְשֶּׁיךְ וְבִגְבוּרֹתֶרָּ: דברים ג כד 24. אֶעְבְּרָה נָא וְאֶרְאֶה אֶת הָאֶרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיִּרְדֵּן הָהָר

דכמיב וחשר הרעוחי. רישה דקרה אוספה הלולעה והנדחה אקבלה ואשר הרעותי אני גרמתי להם שבראתי ילר הרע: אלמלא שלש מקראות הללו. שמעידין שיש ביד הקדוש ברוך הוא לתקן יצרנו ולהסיר יצר הרע ממנו: נחמוטטו. רגלינו במשפט אבל עכשיו יש לנו פתחון פה שהוא גרם לנו שברא ילר הרע: **הטיה.** לשון זריקה כמו כמטחוי קשת (בראשית כא): **אין ארי נוהם.** שמח ומשתגע ומויק: מלי כריסיה זני בישי. מילוי הכרס הוא ממיני חטאים הרעים. זני מתרגמינן למינהו לזנוהי (בראשית א): הרף ממני. הראהו שיש כח

דכתיב יואשר הרעותי: יאמר רבי חמא ברבי חנינא אלמלא שלש מקראות הללו נתמומטו רגליהם של שונאי ישראל חד דכתיב ואשר הרעותי וחד דכתיב 2הנה כחומר ביד היוצר כן אתם בידי בית ישראל וחד דכתיב יוהסירותי את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר רב פפא אמר מהכא יואת רוחי אתן בקרבכם ועשיתי את אשר בחקי תלכו ואמר רבי אלעזר משה הטיח דברים כלפי מעלה שנאמר יויתפלל משה אל ה' של תקרי אל ה' אלא על ה' שכן דבי רבי אליעזר בן יעקב יּקורין לאלפין של תקרי אל תקרי אל ה' אלא של ה' אלא של ה' אליעזר בי עיינין ולעיינין אלפין דבי רבי ינאי אמרי מהכא יודי זהב מאי ודי זהב אמרי יבי ר' ינאי כך אמר משה לפני הקב"ה רבונו של עולם בשביל כסף וזהב שהשפעת להם לישראל עד שאמרו די הוא גרם שעשו את העגל אמרי דבי ר' ינאי אין ארי נוהם מתוך קופה של תבן אלא מתוך קופה של בשר אמר רבי אושעיא משל לאדם שהיתה לו פרה כחושה ובעלת אברים האכילה כרשינין והיתה מבעמת בו אמר לה מי גרם ליך שתהא מבעמת בי אלא כרשינין שהאכלתיך אמר רבי חייא בר אבא אמר ר' יוחגן משל לאדם אחד שהיה לו בן הרחיצו וסכו והאכילו והשקהו ותלה לו כים על צוארו והושיבו

מלרים אל ארץ טובה ורחבה (שמות ג): **החייתני.** בפני האומות: עלה על פתח של זונות מה יעשה אותו הבן שלא יחמא אמר רב אחא בריה דרב הונא אמר רב ששת היינו דאמרי אינשי מלי כריסיה זגי בישי שנאמר יכמרעיתם וישבעו שבעו וירם לבם על כן שכחוני רב נחמן אמר מהכא יורם לבכך ושכחת את ה' ורבגן אמרי מהכא יואכל ושבע ודשן ופנה ואי בעית אימא מהכא ייןישמן ישרון ויבעט אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן מנין שחזר הקדוש ברוך הוא והודה לו למשה שנאמר ייוכסף הרביתי סלהם וזהב עשו לבעל: ייורבר ה' אל משה לך רד מאי לך רד אמר רבי אלעזר אמר לו הקדוש ב"ה למשה משה רד מגרולתך כלום נתתי לך גדולה אלא בשביל ישראל ועכשיו ישראל חמאו © אתה למה לי מיד תשש כחו של משה ולא היה לו כח לרבר וכיון שאמר יהרף ממני ואשמידם אמר משה דבר זה תלוי בי מיד עמד ונתחזק בתפלה ובקש רחמים משל למלך 🌣 שכעם על בנו והיה מכהו מכה גדולה והיה אוהבו יושב לפניו ומתירא לומר לו דבר אמר המלך אלמלא אוהבי זה שיושב לפני הרגתיך אמר דבר זה תלוי בי מיד עמד והצילו: יועתה הניחה לי ויחר אפי בהם ואכלם ואעשה אותך לגוי גדול וגו' אמר רבי אבהו אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו מלמד שתפסו משה להקדוש ברוך הוא כאדם שהוא תופס את חבירו בבגדו ואמר לפניו רבונו של עולם אין אני מניחך עד שתמחול ותסלח להם: יואעשה אותך לגוי גדול וגו׳ אָמר רבי אלעזר אמר משה לפני הָקדושִ ב"ה רבונו של עולם ומה כסא של שלש רגלים אינו יכול לעמוד לפניך בשעת כעסך כסא של רגל אחד על אחת כמה וכמה ולא עוד אלא שיש בי בושת פנים מאבותי עכשיו יאמרו ראו פרנם שהעמיד עליהם בקש גדולה לעצמו ולא בקש עליהם רחמים: יויחל משה את פני ה' אמר רבי אלעזר ₪ מלמד שעמד משה בתפלה לפני הקדוש ברוך הוא עד שהחלהו ∞ורבא אמר עד ישהפר לו נדרו כתיב הכא ויחל וכתיב התם יולא יחל דברו יואמר מר הוא אינו מיחל אבל אחרים מחליז לו ושמואל אמר מלמד שמסר עצמו למיתה עליהם שנאמר יוואם אין מחני נא מספָרך יאמר רבא אמר רב יצחק מלמד שהחלה עליהם מדת רחמים ורבנן אמרי מלמד שאמר משה לפני הקב"ה רבש"ע ייחולין הוא לך מעשות כדבר הזה ויחל משה את פני הְ' תניא רבי אָליעזר הגדול אומר מלמד שעמד משה בתפלה לפני הקדוש ברוך הוא עד שאחזתו אחילו ימאי אחילו אמר רבי אלעזר אש של עצמות מאי אש של עצמות אמר אביי אשתא דגרמי יוזכור לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך אשר נשבעת להם בך מאי בך אמר רבי אלעזר אמר משה לפני הקדוש ב"ה רבונו של עולם אלמלא נשבעת להם בשמים ובארץ הייתי אומר כשם ששמים וארץ במלים כך שבועתך במלה ועכשיו שנשבעת להם בשמך הגדול מה שמך הגדול חי וקיים לעולם ולעולמי עולמים כך שבועתך קיימת לעולם ולעולמי עולמים: ¹⁸ותדבר אלהם ארבה את זרעכם ככוכבי השמים וכל הארץ הזאת אשר אמרתי האי אשר אמרתי אשר אמרת מיבעי ליה אמר רבי אלעזר עד כאן דברי תלמיד מכאן ואילך דברי הרב ורבי שמואל בר נחמני אמר אלו ואלו דברי תלמיד (*) אלא כך אמר משה לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם דברים שאמרת לי לך אמור לָהם לישראל בשמי הלכתי ואמרתי לָהם בשמך עכשיו מה אני אומר להם: •ימבלתי יכולת ה' יכול ה' מיבעי ליה אמר רבי אלעזר אמר משה לפני הקב"ה רבש"ע עכשיו יאמרו אומות העולם תשש כחו כנקבה ואינו יכול להציל אמר הקב"ה למשה והלא כבר ראו נסים וגבורות שעשיתי להם על הים אמר לפניו רבונו של עולם עדיין יש להם לומר למלך אחד, יכול לעמוד לשלשים ואחד, מלכים אינו יכול לעמוד אמר ר' יוחגן מנין שחזר הקדוש ברוך הוא והודה לו למשה שנאמר ייוחגן מנין שחזר הקדוש ברוך תני דבי רבי אפור דוון כונן שווו הקוש בהן הוא החדרו לכושה שנאבו האפור היות כובה דוני הבדרך בה אמר רב יצחק ישמעאל כדבריך עתידים אוה"ע לומר כן אשרי תלמיד שרבו מודה לו ייואולם חי אני אמר רבא אמר רב יצחק מלמד שאמר לו הקדוש ב"ה למשה משה החייתני בדבריך: סדרש רבי שמלאי אלעולם יסדר אדם שבחו שָל הקב"ה ואחר כך יתפּלָל מנלן ממשה דכתיב ייואתחָנן אל ה' בעת ההיא וכתיב ייבה' אלהים אתה החלות להראות את עבדך את גדלך ואת ידך החזקה אשר מי אל בשמים ובארץ אשר יעשה כמעשיך וכגבורותיך וכתיב בתריה באעברה נא ואראה את הארץ המובה וגו': (סימן מעשי"ם צדק"ה קרב"ן כה"ן תעני"ת מנע"ל ברז"ל):

ל) [סוכה נב: ע"ש], (כ) [מגילה כד:], ג) [יומא פו: ט נעמיני כנ .], גי [יונוו פו. סנהדרין קב.], די נייל לה, ה) [אולי צייל ורב], ו) [צייל שהתיר וכ"ה צילקוט ובע"י והוא נכון כדאימא נדרים עו: בידו למחולם ע"י תפלה: הניחה לי. וב"ב קכ: וע' תוספות בכורות ונ"ב קכ. וני מוספות בכורות לו. ד"ה מפירין], ז) הגיגה י, ח) [רב ילחק את' מלמד כו' כל"ל וכ"ה בילקוט ובע"ין, ט) [ע"ו ד.], י) גיטין ע., ל) ע"ו ז., ל) בע"י: למחות, משמע שהיה אוחז בו: שלש רגלים. אברהם ילחק ויעקב: שהחלהו. הפליר בו אנויי"ר בלע"ז: נדרו. דבורו שאמר ואכלם: שמסר עלמו למיסה. ויחל לשון חלל: שהחלה עליהם מדת רחמים. כמו יחולו הגהות הב״ח (h) גם' קורין לאלפי"ן. נ"ב פרש"י פ' הקורא על ראש יואב (ש"ב ג) לשון הניח: שחחותו חחילו גרס: חשתח דגרמי. פרש"י פ' הקורא דהיינו בדרש' אבל מוליי"ר בלע"ו: אשר נשבעת להם

עומד דהיינו בדרש' חבל בתפלה איסורא איכא ע"ש די כ"ד ע"צ: (3) שם ועכשיו ישראל חטאו (אחה למה לי) תא"מ ונ"ב ס"א למה לך גדולה: (ג) שם משל לך גדולה: (ג) שם משל לך גדולה: (ג) שם משל למלך ב"ו שלעס: (ד) שם א"ר אלעור (מלמד שעמד וכו' שהסלהו) מא"מ ונ"צ ס"א מלמד שהתפלל משה עד שהחלה אביי אמר עד שהחלה להקב"ה: (ה) שם דברי מלמיד הן

בך. שנאמר בעקדת ילחק בי

עד ככוכבי השמים: מכאן ואילך

כדבריך: דברים שאמרת לי. בסנה

אמרת לי אעלה אחכם מעני

נשבעתי (בראשית כב): עד

דברי הרב. אמר לו

כאן.

מעשה

לעזי רש"י

אנויי"ר. להפציר, להטריד. מוליי"ר [מלויי"ר].

מוסף רש"י

אלמלא שלש מקראות הללו. המעידין שהעונות והזכיות בידו ותוכן הלבבות (סוכה נב:), לעולם יסדר אדם שבחו של הקב"ה ואחר כך יתפלל. שלש נרכות ראשונות, אנות יגבורות והדושת השם. שאיו בהן תפלה אלא שבח, ואחר כך בשאר ברכות יש דברי תחנה ותפלה (ע"ד ז:) ולפיכך מחנה ותפלה (ע"ד ז:) ולפיכך תקנו חכמים פסוקי דומרא, מקני הוכנים לפוק היותות מודו להי וכל המומורים שלפניו ושלאחריו, לפי שהן שבחו של הקב"ה, ואחר כך עומדים להתפלל (סידור רש"י

רבינו חננאל

מנין שחזר הקב״ה והודה לו למשה. פירוש, החזיר לו טובה שהבין מה שאומות . העולם היו עתידים לומר. ואמר לו סלחתי להם, כי ודאי כדבריך יהיו עתידין לדבר. ואולם חי אני. אמר ר' יצחק אמר לו הקב"ה למשה החייתני בדבריך. פירוש, אמר לו הקב"ה פירוש, אמר זו הקב״ה למשה במה שדברת לפני וסלחתי לישראל החייתני, כלומר עתידין האומות לומר חי אני בהפילי ל״א מלכים ואעמיד השמש יהירח, ואז ימלא כבודי את הירח, ואז ימלא כבודי את כל הארץ, וז״ש ואולם חי אני וימלא כבוד ה׳ את כל הארץ.

>>⊕(< רב ניסים גאון

ואולם חי אני אמר לו הקב״ה למשה

משה החייתני בדבריך. זה הדבר קשה היה בפני הדבר קשה היה בפני התלמידים והיו מלעיזים בו עלינו החולקין על דברי רבותינו ז"ל ואמנם כי פשוטו של זה הדבר נראה

שמיא פיסובים ביו היה ביות מעמיה ביאור יפה שהוא שוה לענין הכתוב ולסברא והרי אנו מזכירין המימרא כללא כדגריסי בגמ' ואחר כן נאמר פירושה (במדבר יד) מבלתי יכולת ה' יכול ה' מיבעי ליה אמר ר' אלעזר אמר משה לפני הקב"ה רבש"ע עכשיו יאמרו אומות העולם תשש [כחו] כנקבה ואין בו כח להצילם אמר לו בן עמרם והלא כבר ראו

הקב״ה רכש״ע עכשיו יאמרו אומות העולם תשש [כחו] כנקבה ואין בו כח להצילם אמר לו בן עמרם והלא כבר ראו
הקב״ה רכש״ע עכשיו יאמרו אומות העולם תשש [כחו] כנקבה ואין בו כח להצילם אמר לו בן עמרם והלא כבר ראו
נסים וגבורות שעשיתי על הים אמר לפניו רבונו של עולם יאמרו לפני מלך אחד יכול לעמוד בפני ל"א (מלך) [מלכים]
מיני כול לעמוד אמרי היוחנן מנין שחזר הקב״ה והודה למשה שנא׳ (שם) ויאמר ה' סלחתי כדברך תנא דבי רי ישמעאל
מיני כול לעמוד אמרי רי יוחנן מנין שחזר הקב״ה והודה למשה שנא׳ (שם) ויאמר ה' סלחתי כדברך תנא דבי רי ישמעאל
מדרת יוחנן מנין שחזר הקב״ה והודה למשה שנא׳ (שם) ויאמר רבא א״ר יצחק אמר לו הקב״ה למשה משה החייתני בדבריך עד כאן היא הדרשה שנאמרה בזה הפסוק ופירושה אנו מזכירין דע לך כי החיים והיכולת שתי
מדרת הן ממדותיו של הקב״ה שהן מדות עצמו וגדולתו שאינן נחלפין ממנו כלל כי הכח והיכולת אינם נמצאים אלא במי שהוא חי העולמים שלא יתמו שנותיו אי אפשר שלא יהיה יכול וזה הדבר אע״פ שהוא שריר ומקויים
בסברא יש לו חיזון מן הכתוב והיינו, וצבר וכני לני אש אל שמים ידי ואמרתי חי אנכי לעולם פתח בזכרון היד שהוא היכולת וסיים בזכר החיים ואמר חי אנים לפניהן את איך כנען האומר שלא משה היכולת ומיה בדבר וכי אם הוא משמיד את העם במדבר ואינו מכבש לפניהן את איך כנען האומר שלא משמים לואומת נגש הנכיא עליו השלום בתפלה בעדם ואמר בכלל דבריו מבלתי יכולת הי ולפים סלחתי כדברן ואמר לו אחר כן ואולם חי אני החדע לעמין ונתברר להם שהוא חי וקיים האומר שהיו לו כיולת ולא היו מכירין גבורתו נחצה גדולתו של מלכנו ועצמ וגבורתו נתפרסו בקצות הארץ נותברר להם שהוא חי ונה הוא צד התירוץ של זה הדבר ונתברר לאומות שאני חי וזה הוא צד התירוץ של זה הדבר ומים מאר מעבי ללותו ולפרשו ולא ראיתי אדם שקדמני לזה התירוץ וזה הוצר הוה שנו היוה ואוב בדברי כלומר שבשביל עתירתו נודעה גדולתו שאני חי וזה הוא צד התירוץ של זה הדבר וניינו במב"ל מחייתני ברבריך כלומר שבשביל עתירתו נורברר לאומות שאני חי וזה הוא צד התירוץ של זה הדבר וניים בחיים.